

ธรรมานุศาสน์

เก็บตกวันวิสาขบูชา

แม้ว่าวันวิสาขบูชาปีนี้ผ่านพ้นไปแล้ว แต่มีเรื่องที่มีหัตถ์จรจรอย่างยิ่งที่อยากจะกล่าวไว้ในธรรมานุศาสน์ฉบับนี้ นั่นก็คือ พุทธวาทาในวันที่พระพุทธรเจ้าประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน เพราะส่วนใหญ่จะทราบเฉพาะพุทธวาทาในวันประสูติและวันปรินิพพาน จะไม่ค่อยทราบวาทาวันตรัสรู้ทรงเปล่งพระอุทานว่าอย่างไร ธรรมานุศาสน์ฉบับนี้มาเก็บตกความทรงจำวันวิสาขบูชา ดังนี้

พุทธวาทาวันประสูติ

เมื่อพระนางเจ้าสิริมหามายา ทรงพระครรภ์ครบถ้วนทศมาส จึงกราบทูลขอพระราชานุญาตจากพระเจ้าสุทโธทนะ พระสวามีไปกรุงเทวทหะ เมื่อเสด็จถึงสวนลุมพินีอันเป็นสถานที่รื่นรมย์ ก็บังเกิดอาการประชวรพระครรภ์ จนถึงเวลาใกล้เที่ยง พระนางเจ้าสิริมหามายา ประสูติพระราชโอรสสมบุรณ์ ด้วยมหาบุริสลักษณะ มีบุญญาธิการ ในวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ปีจอ

เมื่อพระโพธิสัตว์เจ้าประสูติจากพระครรภ์ เสด็จประดิษฐาน ณ พื้นด้วยพระบาทมีพื้นเสมอดั่งลงแล้วด้วยดี ทรงหันพระพักตร์ไปทิศอุดร เสด็จพระดำเนินไป ๗ ก้าว แล้วทอดพระเนตรทิศานุทิศทั้งปวง ทรงเปล่งอาสภิวาจา ว่า

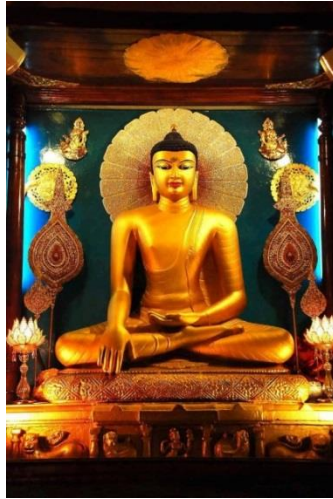

“อัคโคหะมัสสะมิ โลกัสสะ เขฎฐะหะมัสสะมิ โลกัสสะ เสฎฐะหะมัสสะมิ โลกัสสะ อะยะ มันติมา เม ชาติ นัตถิทานิ ปุณฺณะโว.

เราเป็นผู้เลิศในโลก เราเป็นผู้เจริญที่สุดในโลก เราเป็นผู้ประเสริฐที่สุดในโลกชาตินี้เป็นชาติสุดท้ายของเรา บัดนี้ภพใหม่ไม่มีอีก”

พุทธอุทยานหลังตรัสรู้

สมัยหนึ่งพระพุทธเจ้าครั้งตรัสรู้ใหม่ ๆ ประทับเสวยวิมุตติสุขอยู่โดยบัลลังก์เดียว คือ ไม่เสด็จลุกขึ้นแม้ครั้งเดียวตลอด ๗ วัน ณ ใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ์ ใกล้ฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม (ปัจจุบันคือ พุทธคยา รัฐพิหาร ประเทศอินเดีย) ทรงพิจารณาปฏิจสมุปปาตทั้งโดยอนุโลมและปฏิโลมตลอดปฐมยามแห่งราตรีแล้วทรงเปล่งพระอุทานในเวลานั้นว่า

ยะทา หะเว ปาตุกะวันติ ธัมมา

อาตาปิโน ฌายะโต พราหมะณัสสะ

อะถัสสะ กังขา วะปะยันติ สัพพา

ยะโต ปะชานาติ สะเหตุธัมมัง.

เมื่อใดแล ธรรมทั้งหลายปรากฏแก่พราหมณ์ผู้มีความเพียรเพ่งอยู่

เมื่อนั้น ความสงสัยทั้งปวงของพราหมณ์นั้นย่อมสิ้นไป เพราะมารู้ธรรมพร้อมทั้งเหตุ

ในมัชฌิมยามแห่งราตรี พระพุทธเจ้าทรงพิจารณาปฏิจสมุปปาตทั้งโดยอนุโลมและปฏิโลมเมื่อทรงทราบเนื้อความนั้นแล้วทรงเปล่งพระอุทานในเวลานั้นว่า

ยะทา หะเว ปาตุกะวันติ ธัมมา

อาตาปิโน ฌายะโต พราหมะณัสสะ

อะถัสสะ กังขา วะปะยันติ สัพพา

ยะโต ขะยัง ปัจจะยานัง อะเวทิตี.

เมื่อใดแล ธรรมทั้งหลายปรากฏแก่พราหมณ์ผู้ มีความเพียรเพ่งอยู่

เมื่อนั้น ความสงสัยทั้งปวงของพราหมณ์นั้นย่อมสิ้นไป เพราะได้รู้ความสิ้นไปแห่งปัจจัยทั้งหลาย

ในปัจฉิมยามแห่งราตรี พระพุทธเจ้าทรงพิจารณาปฏิจสมุปปาตทั้งโดยอนุโลมและปฏิโลม เมื่อทรงทราบเนื้อความนั้นแล้วทรงเปล่งพระอุทานในเวลานั้นว่า

ยะทา หะเว ปาตุกะวันติ รัมมา
อาตานิโน ฉายะโต พราหมณะส
วิรูปะยัง ติฏฐะติ มาระเสนัง
สุริโยวะ โสภาสะยะมันตะลิกขันติ.

เมื่อใดแล ธรรมทั้งหลายปรากฏแก่พราหมณ์ผู้มีเพียรเพ่งอยู่
เมื่อนั้น พราหมณ์นั้นย่อมกำจัดมารและเสนามารเสียได้
ดูจดวงอาทิตย์ขึ้นมากำจัดความมืดทำท้องฟ้าให้สว่างฉะนั้น

ในอรรถกถาสมันตปาสาทิกา กล่าวไว้ว่า พุทธอุทานคาถาที่ ๑ ทรงเปล่งขึ้นเพราะทรงพิจารณา
ปฏิจจสมุปบาท พุทธอุทานคาถาที่ ๒ ทรงเปล่งขึ้นเพราะทรงพิจารณานิพพาน พุทธอุทานคาถาที่ ๓ ทรง
เปล่งขึ้นเพราะทรงพิจารณามรรค

พุทธวาจาวันปรินิพพาน

หลังจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสรู้พระสัมโพธิญาณแล้ว ทรงประกาศพระศาสนาเป็นเวลา
๔๕ พรรษา ซึ่งในขณะนั้นพระองค์มีพระชนมายุได้ ๘๐ พรรษา ก่อนจะเสด็จดับขันธปรินิพพานในวัน
ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ปีมะเส็ง ณ สาลวโนทยาน เมืองกุสินารา ได้ตรัสปัจฉิมวาจาแก่พระภิกษุสงฆ์ว่า

“หันทะทานิ ภิกขเว อามันตะยามิ โว “วะยะรัมมา สังขารา, อัปปะมาเทนะ
สัมปาเทถาติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บัดนี้ เราขอเตือนเธอทั้งหลายว่า สังขารทั้งหลายมีความเสื่อมไปเป็น
ธรรมดา เธอทั้งหลายจงยังความไม่ประมาทให้ถึงพร้อมเถิด”

จากนั้น พระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ตรัสพระวาจาใด ๆ อีกเลย แล้วเสด็จดับขันธปรินิพพาน

อ้างอิง

- พระไตรปิฎกภาษาบาลี พุทธศักราช ๒๕๔๙ (ฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี) เล่มที่ ๑๐ ข้อ ๓๑ หน้า ๑๖-๑๗ และ ข้อ ๒๑๘ หน้า ๑๗๗ มหาเถรสมาคม.
- พระไตรปิฎกภาษาบาลี พุทธศักราช ๒๕๔๙ (ฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี) เล่มที่ ๒๕ ข้อ ๑-๔ หน้า ๙๓-๙๗ มหาเถรสมาคม.

.....